

Uchwała nr 143/2020
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
z dnia 14 maja 2020 r.

dotycząca projektu rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
zmieniającego rozporządzenie w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej

Po rozpatrzeniu, na wniosek Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 30 kwietnia 2020 r. (pismo DLP.ZLN.0210.6.2020.DL), projektu rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego zmieniającego rozporządzenie w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej, stosownie do art. 329 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2020 r., poz.85), Rada Główna opiniując przedłożony dokument przedstawia następującą opinię.

1. Rozpatrywane rozporządzenie jest jednym z najważniejszych dokumentów reformy nauki i szkolnictwa wyższego, opisującym nowy sposób dokonywania oceny działalności naukowej prowadzonej w uczelniach i instytucjach nauki. Znaczenie tego dokumentu wynika także z tego, że wyniki oceny będą miały decydujący wpływ zarówno na wysokość finansowania poszczególnych uczelni, jak i na zakres ich uprawnień do promocji nowych kadr nauki.
2. Najważniejszą proponowaną zmianą jest odsunięcie terminu ewaluacji o jeden rok. Jest to motywowane obecną sytuacją epidemii, która bardzo utrudniła prowadzenie badań naukowych i staranne przygotowanie wszystkich narzędzi ewaluacji; opracowanie tych narzędzi wymaga wielu zebrań, tak by były one w pełni dopracowane w chwili rozpoczęcia procesu ewaluacji. Rada uważa to za krok rozważny.
3. Nowela proponuje też pewną liczbę modyfikacji technicznych elementów procesu ewaluacji, które mają charakter „łat” nałożonych na rozporządzenie obecnie obowiązujące. Większość z nich polega na doprecyzowaniu sformułowań i nie zmienia istoty procesu ewaluacji.
4. Fundamentalną przeszkodą do tego, by ewaluacja wiernie odwzorowała jakość badań prowadzonych przez instytucje nauki jest ustawowe rozcięcie okresu ewaluacji na dwie części, oceniane za pomocą różnych zestawów mierników. Samo rozporządzenie nie może tego mankamentu ustawy naprawić, ale część proponowanych zmian stanowi próbę uspoźnienia tego procesu. Należy do nich np. propozycja uwzględniania ostatnich wykazów czasopism w całym okresie objętym ewaluacją. Rada Główna uważa tę ideę generalnie za słuszną, choć narusza ona zasadę, by prawo nie działało wstecz. Dlatego można się spodziewać uzasadnionego niezadowolenia tych naukowców, którzy mają publikację w czasopismach, które znajdowały się na liście np. w r. 2018, ale już ich nie ma w 2020 r. Podobnie narusza zasadę niedziałania prawa wstecz propozycja obniżenia punktacji czasopism nie znajdujących się w wykazach. Warto poprawić projekt tak, by wyeliminować takie sytuacje.
5. Rozporządzenie proponuje także, by teksty źródłowe wydawane w ramach grantów NCN, NPRH i FNP miały znacznie podwyższoną punktację. Rada

Główna pragnie zwrócić uwagę na to, że ani NCN, ani FNP nie finansują prac edytorskich. Pozostaje NPRH, instytucja przyznająca rocznie niewielką liczbę grantów na projekty dotyczące edycji źródeł. W opinii Rady, lepszym rozwiązaniem byłaby ekspercka ocena jakości dokonań edytorskich i ewentualne podwyższenie punktacji.

6. Rada Główna pragnie zwrócić uwagę na propozycję Rady Głównej Instytutów Badawczych, w odniesieniu do oceny dorobku wynikającego z komercjalizacji wyników badań naukowych, prac rozwojowych lub know-how związanego z tymi wynikami. Po dogłębnej analizie sprawy, Rada podziela opinię RGIB, że obecnie zaproponowany mechanizm oceny dorobku w tym ważnym zakresie działalności naukowej, wprost przekładającym się na gospodarkę kraju, w sposób drastycznie nieproporcjonalny zaniża tę ocenę w porównaniu z oceną dorobku publikacyjnego.
7. Rada ponownie zwraca uwagę na to, że aktualna lista wydawnictw naukowych budzi poważne kontrowersje w środowisku naukowym. Rada jest świadoma, że jest to materia innego rozporządzenia, ale jego rozstrzygnięcia będą miały duży wpływ na efekt zarówno procesu ewaluacji, jak też na politykę naukową instytucji nauki, adaptujących swoje działania do wykazu, który przyznaje taką samą liczbę punktów poważnym wydawnictwom międzynarodowym (np. Springer Nature), jak i lokalnym wydawnictwom polskim.
8. Do Rady docierają też głosy krytyki związane z punktacją czasopism naukowych. Częściowo krytyka wynika z tego, że w części uczelni punktację tę bezpośrednio stosuje się do oceny dorobku naukowego indywidualnych badaczy. Aby rozwiać niepokoje związane z ewaluacją, Rada postuluje przeprowadzenie stosownych symulacji i upublicznienie ich wyników, tak by przedstawić realny wpływ jaki mogłyby mieć postulowane zmiany punktacji niektórych czasopism na pozycję ewaluacyjną uczelni w danej dyscyplinie nauki. Niewykluczone jednak, że przy generalnej stabilności mechanizmu ewaluacji na takie zmiany, dałoby się wykryć pewne krytyczne subdyscypliny autentycznie dyskryminowane przez dzisiejszą punktację.

Uchwałę otrzymuje Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Prof. Zbigniew Marciniak